

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 311/2020-6

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. júna 2020 prerokoval vyhlásenie sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivana Fiačana o jeho zaujatosti v konaní vo veci ústavnej sťažnosti obchodnej spoločnosti SmartFox s. r. o., Zuzany Chalupovej 3981/8, Bratislava, IČO 51 998 556, zastúpenej advokátskou kanceláriou ŠKODA LEGAL s. r. o., Jarabinková 17563/2C, Bratislava, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Ing. Veronika Puškár Škodová, PhD., vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 1945/2019 a takto

r o z h o d o l :

Sudca III. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci vedenej na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 1945/2019.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a oznámenie možných dôvodov vylúčenia

1. Sudca III. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) Ivan Fiačan listom z 10. júna 2020 v súlade s § 50 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z.

o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vyhlásil podpredsedovi ústavného súdu svoju zaujatosť vo veci ústavnej sťažnosti obchodnej spoločnosti SmartFox s. r. o., Zuzany Chalupovej 3981/8, Bratislava, IČO 51 998 556 (ďalej aj „sťažovateľ“), zastúpenej ŠKODA LEGAL s. r. o., Jarabinková 17563/2C, Bratislava, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Ing. Veronika Puškár Škodová, PhD., vedenej ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 1945/2019. Sudca ústavného súdu Ivan Fiačan poukázal na to, že v predmetnej ústavnoprávnej veci je napadnuté uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 1 K 29/2006 z 8. októbra 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie“), ktoré sa priamo dotýka práv a povinností Mgr. Roberta Antala, Kláry Jarunkovej 2, Banská Bystrica (ďalej aj „správca“), správcu konkurznej podstaty úpadcu R. S. K. spol. s r. o. „v konkurze“, Cukrovarská 12, Rimavská Sobota, IČO 31 581 561 (ďalej len „úpadca“). Napadnutým uznesením konkurzný súd uložil tomuto správcovi konkurznej podstaty úpadcu záväzný pokyn na speňažovanie majetku zapísaného do súpisu konkurznej podstaty tohto úpadcu.

2. Uviedol, že so správcom konkurznej podstaty Mgr. Robertom Antalom sa dlhoročne pozná, sú spolužiaci a priatelia od vysokej školy, tykajú si, navštevujú sa a sporadicky trávajú spoločne dovolenky. Rovnako v predchádzajúcom povolaní advokáta a správcu konkurznej podstaty často spolupracoval s Mgr. Robertom Antalom. Tento ich vzťah je nielen profesijno-odborný, ale aj priateľský.

3. Tento pomer k správcovi konkurznej podstaty úpadcu vylučuje, aby konal ako sudca v tejto veci, preto vyhlásil svoju zaujatosť a navrhuje, aby ho príslušný senát ústavného súdu vylúčil z konania a rozhodovania v tejto veci. Zároveň tým bude zachované aj objektívne zdanie nezaujatosti a nestrannosti konajúceho sudcu a súdu.

4. Pokynom podpredsedu ústavného súdu Ľuboša Szigetiho z 11. júna 2020 bolo vyhlásenie v súlade s čl. IV bodom 1. písm. d) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v znení jeho dodatku č. 1 pridelené na rozhodnutie podľa § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde do senátu

IV. ÚS ústavného súdu v zložení Miroslav Duriš – predseda senátu a Libor Duřa a Ladislav Dudiš – členovia senátu (ďalej len „príslušný senát“).

II.

Relevantná právna úprava

5. Zákon o ústavnom súde obsahuje výslovnú právnu úpravu o vylúčení sudcu ústavného súdu z výkonu sudcovskej funkcie v § 49 až § 52.

6. Podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Dôvodom na vylúčenie sudcu ústavného súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu ústavného súdu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach na ústavnom súde.

7. Podľa § 50 ods. 1 prvej vety zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu môže sám vyhlásiť svoju zaujatosť vo veci; musí tak urobiť písomne bezodkladne a uviesť jej dôvody.

8. Podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu ústavného súdu rozhoduje iný senát ústavného súdu určený rozvrhom práce.

9. Podľa § 22 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je povinný chrániť neporušiteľnosť prirodzených práv človeka, práv občana a princípy demokratického a právneho štátu.

10. Podľa § 22 ods. 2 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je pri výkone svojej funkcie nezávislý a pri rozhodovaní je viazaný ústavou, ústavnými zákonmi

a medzinárodnými zmluvami, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

11. Podľa § 23 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je povinný vykonávať svoju funkciu svedomite a zdržať sa pri jej výkone i v občianskom živote konania, ktoré môže narušiť alebo ohroziť vážnosť ústavného súdu, dôveru k ústavnému súdu a vážnosť funkcie sudcu ústavného súdu.

12. Podľa § 22 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je povinný zdržať sa výkonu funkcie, zamestnania alebo činnosti nezlučiteľnej s výkonom funkcie sudcu ústavného súdu (§ 20 ods. 1).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

13. Ústavný súd zdôrazňuje, že požiadavka nestrannosti sudcu sa dotýka samej podstaty spravodlivosti a jej vnímania. Nestrannosť znamená absenciu zaujatosti či predsudku, znamená, že sudca nemá žiaden osobný záujem na výsledku konania. Rozhodovať nestranne nie je právom, výsadou či privilegiom sudcov. Ide o základnú povinnosť sudcov, o štrukturálny prvok súdneho systému a jeho riadneho fungovania.

14. V zmysle § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde, ako aj z pohľadu čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je nestrannosť sudcu obyčajne definovaná ako absencia predsudku alebo zaujatosti, pričom ju možno posudzovať na základe dvoch rôznych prístupov. Na jednej strane sa rozlišuje subjektívny prístup, pri ktorom sa skúma stav mysle sudcu, teda to, čo si sudca v danej situácii myslel vo svojom vnútornom fóre, a objektívny prístup, pri ktorom sa skúma, či sudca poskytuje dostatočné záruky, aby bola vylúčená každá pochybnosť o jeho nestrannosti. V prípade subjektívneho hľadiska nestrannosti sa nestrannosť sudcu predpokladá až do predloženia dôkazu opaku [rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Piersack proti Belgicku z 1. 10. 1982]. Objektívny prístup spočíva v otázke, či nezávisle na osobnom

správání sudcu určité overiteľné skutočnosti neumožňujú pochybovať o jeho nestrannosti. V tomto smere i zdanie môže byť dôležité. Mal by byť vylúčený každý sudca, u ktorého sa možno oprávnene obávať, že mu chýba nestrannosť. Ide o dôveru, ktorú musia mať sudy pri stranách v demokratickej spoločnosti (rozsudok ESĽP vo veci Padovani proti Taliansku z 26. 2. 1993). Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu [(rozsudok ESĽP vo veci Pullar proti Spojenému kráľovstvu) m. m. III. ÚS 24/05].

15. Z citovaných ustanovení § 22 a § 23 zákona o ústavnom súde je zřejmé, že sudca ústavného súdu je v určitej miere obmedzený vo svojej slobode chovať sa podľa svojej ľubovôle, nechať sa viesť svojimi emóciami a byť ovplyvnený vzťahmi k iným ľuďom. Zmyslom a účelom takéhoto obmedzenia je na jednej strane dosiahnutie primeraného odstupu sudcu ústavného súdu od vecí, o ktorých rozhoduje, a tiež i toho, že sa rozhodovacia činnosť sudcov ústavného súdu bude javiť ako uvážlivá, nezaujatá, schopná posúdiť vec bez stranenia niektorému z účastníkov.

16. Z § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyplýva, že tri druhy vzťahov môžu vyvolávať pochybnosti o nezaujatosti sudcu ústavného súdu – jeho pomer k veci, k účastníkom konania, k zúčastnenej osobe alebo k ich zástupcom. Hoci to z právnej úpravy explicitne nevyplýva, z povahy veci je zřejmé, že tieto vzťahy majú zostupnú tendenciu, pokiaľ ide o spôsobilosť vyvolať pochybnosti o nezaujatosti sudcu ústavného súdu s následkom jeho vylúčenia z konania a rozhodovania veci. Vzťah s najväčším potenciálom vyvolať pochybnosti o nezaujatosti sudcu je pomer k veci, na opačnom konci spektra bude nepochybne pomer k právnenému zástupcovi účastníka konania a napokon pomer k právnenému zástupcovi zúčastnenej osoby (porovnaj uznesenia Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 808/2013 z 26. augusta 2014, sp. zn. II. ÚS 2127/2014 z 22. októbra 2014).

17. Z uvedenej hierarchie vzťahov logicky vyplýva, že pomer k veci by mal v zásade vždy mať za následok vylúčenie sudcu z konania a rozhodovania o tejto veci, pomer

k účastníkom konania alebo k zúčastnenej osobe nemusí nevyhnutne viesť k jeho vylúčeniu. Pomer k právnomu zástupcovi účastníka konania prípadne zúčastnenej osoby by spravidla mal viesť k vylúčeniu sudcu len výnimočne, v závislosti od konkrétnych okolností danej veci a pri dôslednom zohľadnení povahy a intenzity tohto vzťahu (porovnaj NEMEŠKALOVÁ ROSINOVÁ, A. Objektívny test nestrannosti v prípadoch vzťahu sudcu k účastníkom konania a ich zástupcom. In: *Jurisprudence* 6/2017, s. 35 – 36; porovnaj tiež tam uvedené uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 808/2013 z 26. augusta 2014).

18. Tieto kritériá nemožno vnímať ako jediné kritériá, ktoré je potrebné zohľadniť pri rozhodovaní o nezáujatosti sudcu ústavného súdu. V prípade ústavného súdu ako (jediného) súdneho orgánu ochrany ústavnosti svojho druhu na území Slovenskej republiky (čl. 124 Ústavy Slovenskej republiky) je namieste zohľadňovať otázku spôsobilosti ústavného súdu rozhodnúť vo veci v prípade vylúčenia niektorých z jeho sudcov. Súčasťou rozhodovania o vylúčení sudcu ústavného súdu vzhľadom na povahu súdu, na ktorom pôsobí, bude aj doktrína nevyhnutnosti (*doctrine of necessity*), ktorá je obsiahnutá aj v tzv. Bangalórskech zásadách správania sudcov. Podľa bodu 2.5 Bangalórskech zásad správania sudcov vylúčenie sudcu sa nevyžaduje, ak vo veci nemožno ustanoviť iný senát, ktorý by vo veci konal, alebo z dôvodu naliehavých okolností, keď by nečinnosť mohla viesť k vážnemu pochybeniu pri výkone spravodlivosti. Zohľadnenie týchto princípov by malo nevyhnutne viesť k reštriktívnemu výkladu dôvodov, pre ktoré by sudca ústavného súdu mal byť vylúčený z konania a rozhodovania v konkrétnej veci.

19. Tieto praktické hľadiská týkajúce sa výkonu spravodlivosti a otázky funkčnosti konkrétneho súdu pri rozhodovaní o vylúčení sudcu zohľadnil aj ESĽP napr. v rozsudku vo veci Ramljak proti Chorvátsku z 27. júna 2017, keď uviedol, že v prípade vylúčenia sudcu odvolacieho súdu v Splite by nebol problém ho nahradiť iným sudcom, keďže odvolací súd v Splite je jedným z najväčších v krajine, na ktorého civilnom úseku pôsobilo v tom čase vyše 40 sudcov, prípadne aj v rozsudku vo veci Steck – Risch a ďalší proti Lichtenštajnsku z 19. mája 2005, keď poukázal na rozlohu Lichtenštajnska a na fakt,

že sudcovia ústavného súdu vykonávajú túto funkciu popri inej právnickej činnosti, preto väzby medzi sudcami ústavného súdu a inými právnickými profesionálmi sú prirodzené.

20. Napokon túto otázku je potrebné zohľadňovať aj *pro futuro* v tom zmysle, že ak v neskoršej veci záujem zachovania spôsobilosti ústavného súdu rozhodnúť bude vyžadovať, aby už skôr vylúčený sudca ústavného súdu v tejto veci rozhodoval (kde by napr. bol účastník konania zastúpený tým istým právnym zástupcom), bolo by potrebné dostatočne odôvodniť, prečo už skôr vylúčený sudca v tejto neskoršej veci nie je zaujatý (porovnaj rozsudok ESELP vo veci Harabin proti Slovenskej republike z 20. 11. 2012).

21. V prerokúvanom prípade sudca ústavného súdu Ivan Fiačan vo vyhlásení zaujatosti uviedol ako dôvod svojej zaujatosti pomer k správcovi konkurznej podstaty Mgr. Robertovi Antalovi.

22. Správca konkurznej podstaty je osobitným subjektom konkurzného konania (osobou na konaní zúčastnenou). Do funkcie ho ustanovuje súd, ktorý ho v zákonom ustanovených prípadoch môže funkcie aj zbaviť. Súd je oprávnený vykonávať nad činnosťou správcu konkurznej podstaty dohľad (vyžiadať si od správcu správu a vysvetlenie, nahliadať do jeho účtov a vykonávať potrebné zisťovania). Správcovi môže uložiť, aby si vyžiadal na určité otázky názor veriteľského výboru, alebo správcovi môže dať pokyny sám. Základnou úlohou správcu je zistenie a zabezpečenie majetku a jeho následné speňaženie. Pri plnení týchto úloh je povinný postupovať s odbornou starostlivosťou a má samostatné postavenie tak voči úpadcovi, ako aj voči veriteľom. Zákonná úprava konkurzného konania mu zveruje realizáciu takých úkonov, ktorých výkon samotným konkurzným súdom neprichádza vzhľadom na ich povahu a rozsah do úvahy. Správca je účastníkom konania vtedy, keď sa rozhoduje o jeho právach (napr. o jeho odvolaní, o jeho odmene; porovnaj napr. III. ÚS 278/03, IV. ÚS 459/2018, IV. ÚS 609/2018 a tiež ĎURICA, M. *Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii*. Žilina : Poradca podnikateľa, spol. s r. o., 2006, s. 150; porovnaj aj judikatúru, na ktorú odkazuje – uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Obo 109/2001 zo 14. mája 2001).

23. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa domáha vstupu do konkurzného konania ako veriteľ na tom základe, že odkúpil pohľadávky pôvodných veriteľov. Sťažovateľ okrem iného namieta, že konkurzný súd nerozhodol o jeho návrhu na vstup do konania. Namieta tiež ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia, ktorým konkurzný súd uložil správcovi záväzný pokyn na speňažovanie podstatnej časti majetku patriaceho do podniku úpadcu formou ponukového konania. Obdobne namieta, že správca zapísal do súpisu všeobecnej podstaty úpadcu nehnuteľnosti, ktoré nie sú vlastníctvom úpadcu. Pokyn na speňažovanie majetku sa má týkať aj tých nehnuteľností, o ktorých prebieha konanie o vylúčenie zo súpisu majetku podstaty úpadcu.

24. Z uvedených skutočností je zrejmé, že v aktuálnom štádiu konkurzu nejde o rozhodovanie o právach správcu, nejde teda o jeho postavenie ako účastníka konania, ale o jeho činnosť priamo ako správcu v špecifikovanom konkurze. Z hľadiska § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde nejde teda o pomer k účastníkovi konania, zúčastnenej osobe a ani o pomer k ich zástupcom. Ide o pomer k subjektu, ktorý popri konkurznom súde svojou činnosťou realizuje predmet konkurzného konania – zisťovanie majetku a jeho speňaženie a uspokojenie prihlásených pohľadávok veriteľov. V prerokúvanom prípade ide o taký vzťah, ktorý svojou povahou možno analogicky považovať za pomer k veci v zmysle § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

25. Skúmanie konkrétnej miery a intenzity tohto pomeru možno realizovať prostredníctvom skúmania miery a intenzity vzťahu sudcu ústavného súdu Ivana Fiačana a správcu. Z vyhlásenia zaujatosti vyplýva, že sa so správcom dlhoročne pozná, sú spolužiakmi a priateľmi od vysokej školy, tykajú si, navštevujú sa a sporadicky trávajú spoločne dovolenky. V predchádzajúcom povolaní advokáta a správcu konkurznej podstaty často spolupracovali. Z uvedeného je zrejmé, že ide o dlhotrvajúci vzťah (od vysokej školy), ktorý je na viac či menej pravidelnom základe udržiavaný. Možno konštatovať, že ide primárne o vzťah priateľský s minulým presahom do profesionálnej sféry (profesionálna spolupráca advokátov a správcov konkurznej podstaty).

26. Aj s ohľadom na zásadu zachovania funkčnosti ústavného súdu a s tým spojenú potrebu reštriktívneho výkladu dôvodov na vylúčenie sudcu ústavného súdu príslušný senát ústavného súdu dospel k záveru, že v prerokúvanom prípade ide z hľadiska hierarchie analogicky o vzťah prvej kategórie, t. j. o pomer k veci, ktorého povaha – vyplývajúca z primárne priateľského vzťahu k správcovi, ktorý je dlhoročný a udržiavaný – je taká, že je spôsobilá vyvolať pochybnosti o nezáujatosti sudcu Ivana Fiačana, t. j. o jeho schopnosti rozhodovať *sine ira et studio*, teda nezávisle a nestranne.

27. Príslušný senát ústavného súdu po posúdení dôvodov uvedených vo vyhlásení zaujatosti z 10. júna 2020 dospel k záveru, že v zmysle § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde tieto sú relevantné na vznik pochybnosti o nezáujatosti sudcu v danej veci, čím sú splnené zákonné podmienky na vylúčenie sudcu ústavného súdu Ivana Fiačana z prejednávania a rozhodovania o ústavnej sťažnosti sťažovateľa obchodnej spoločnosti SmartFox s. r. o. vedenej pod sp. zn. Rvp 1945/2019.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu